

Akademie výtvarných umění v Praze
Studijní obor: Výtvarná umění
Ateliér grafiky I / Vedoucí diplomové práce: MgA. David Böhm, PhD.

Magdaléna Feilhauerová Břidlice

Akademický rok: 2023 / 2024

Posudek oponentky: Mgr. Barbora Kundračiková, Ph.D.

Hodnocení: Výborně (1)

„Domov“ je vysoce aktuálním tématem umělecké praxe. Setkáváme se s ním opakovaně v kurátorských projektech (Domov a svět, MUO 2022 ad.) i vlastních uměleckých realizacích (Karina Mendreczky & Katalin Kortmann Járay, 2023 ad.). V mnoha ohledech se zdá být vyčerpané – podobně jako „krajina“ nebo „trauma“. Magdaléně Feilhauerové se přesto daří nalézt osobitý přístup, který – podstatně – nepostrádá humor. Může to znít banálně, právě tato okolnost je však zásadní, zbavuje domov zatěžující fatality, a naopak mu dává vstřícný, pestrý a osobitý význam.

„Koncept mé práce formoval vliv objevených příběhů a osobního pouta k tématu břidlice. Pro svou diplomovou práci jsem si zvolila stavební materiál, který úzce souvisí s mým přístupem k tvorbě. Věřím, že materiály nesou nejen fyzické vlastnosti, ale i emocionální a historické hodnoty. Břidlice, hornina těžená dlouhá léta v oblasti mého rodného kraje, se stala základem mé práce;“ píše autorka v samém úvodu teoretické části, a obrací tak pozornost k materialitě, antropologickým a sociálním fenoménům, k nimž tíhne také soudobý lokální diskurz.

Projekt a s ním související „výzkum“ je usazen v krajině bývalých Sudet a uvozují jej dvě aktivizační fáze – ta první patří autorce, je zároveň kontemplativní a performativní: autorka putuje kulturní krajinou, rekonstruuje ji, a nejen symbolicky přenáší; ta druhá pak její rodině a je participativní: realizace „nového“ domova se neobejde bez pomoci členů rodiny a přátel. Tímto způsobem se společenství aktivně znovu-potvrzuje – role, vazby, osobní pozice jsou jako takové identifikovány, tj. vizualizovány, testovány, tj. abstrahovány, a symbolicky rekonstruovány. Podstatným se jeví zjištění, že rodina je ve skutečnosti „tlupa nezávislá na společných genech“ – které zvláštním způsobem přemostňuje intuitivní představu původní prvobytně pospolné, kmenové společnosti idylického, protože přirozeného dávnověku a současného multikulturní, přetechnizovaného, a na to konto efemérního světa.

Magdaléna Feilhauerová v tomto smyslu objevuje podstatu technologie – v jejích souvislostech bych chtěla vidět vlastní práci s břidlicí alias nosičem: informace, významu, pomyslného domova. Dům (stan), který také s její pomocí buduje, je zároveň sám lehký a přenosný. Při konzultacích jsme spolu hovořily o jeho možné adaptaci. Je to dům sbalitelný do kapsy, bachelardovské bezpečné místo, které ve skutečnosti nevyžaduje žádnou výbavu ani znalost, člověk si jej osobuje v procesu růstu. Toto bytí v povětrí je ale zároveň výbornou a nijak usilovně hledanou metaforou vlastní lidské existence, tj. identity jako palimpsestu. Břidličné

desky také nejsou hladké, pokrývá je bohatý narativ, osobní i sdílené příběhy, vyprávění, zkazky, historky, o nichž není jasné, zdali se skutečně staly. A rozvíjí jej cíleně multismyslová zkušenost: arteficiální tlukot srdce, vůně pálenky, zrezivělý kov branky pod rukou působí jako psychologická kotva, připomíná nám vlastní zkušenost. Velmi hezkým momentem je nutnost sklonit při vstupu do domu hlavu – poklona (komukoli, čemukoli) kombinovaná s vlastním nepohodlím a změnou pozice nastavuje měřítko všemu ostatnímu. Skláníme se k sobě navzájem, k obrazům zachyceným na kamenech, k jídlu, hovoříme tiše, smějeme se nahlas.

Domov má zároveň nepříjemnou pachůť fatality – tváří v tvář ekologické krizi, pandemii, válce, kulturním proměnám se stává podmíněnou iluzí, manipulací, nesvobodou. Nevětraným domem. Magdaléna Feilauerová ovšem, odkazující přitom na Donnu Haraway, jej od začátku buduje jako místo běžné nestrojenosti, tak trochu trapnosti, na pomezí soukromého a veřejného. A právě v tomto vidím hlavní tvůrčí benefit projektu – odhlédnu-li od nehledané revize wittgensteinovské podobnosti, snahy identifikovat a sdílet „onu“ zkušenost, je to znovuoobjevení živých Sudet, běžných a normálních Sudet.

Zatímco koncepční i tvůrčí práce si velmi cením, jako problematický vnímám textový doprovod. Obsahuje řadu chyb gramatických i stylistických, zacházení s citacemi nemá řád, zejména závěrem se text stává spíše výčtem odkazů a atmosférických konotací, jejichž podstata či význam zůstává nevyřčen.

I přes uvedené však práci Magdalény Feilhauerové hodnotím velmi kladně – na klasifikační stupnici známkou „výbirně“ – a doporučuji k obhajobě.

V Olomouci dne 30.5.2024

Barbora Kundračíková